

**Grondige gedachten van
de verlating van Jezus Christus**

Ds. Johann Winckler
(in leven predikant te Hamburg)

Stichting Gihonbron
Middelburg
2007

Johann Winckler werd geboren in Golzern (tegenwoordig een stadsdeel van Nerchau, deelstaat Sachsen) op 13 juli 1642. Hij overleed in Hamburg op 5 april 1705. Hij was een Duits lutherse theoloog en eerste predikant van de St. Michaelis. Winckler was de zoon van een molenaar. Hij studeerde in Leipzig theologie en ontving in 1664 in Jena de academische graad van leraar. In de eerste jaren daarna hield hij aan de Universiteit van Leipzig besloten lezingen.

Van 1668 tot 1671 onderwees hij als hofmeester in Tübingen (deelstaat Baden-Württemberg) de zoon van de hertog Philipp Ludwig von Schleswig-Holstein-Sonderburg. In 1671 ontving hij het predikambt in zijn eerste gemeente Homburg vor der Höhe. Reeds een jaar later werd hij superintendent in Braubach. In 1676 werd hij als hofprediker naar Darmstadt beroepen. Daar hield hij de omstreden huisconventikels, waardoor hij deze stad moest verlaten. Daarop werd hij in 1678 pastor in Mannheim en van 1679 t/m 1684 superintendent te Wertheim.

In 1684 volgde het beroep als eerste predikant in de St. Michaelis te Hamburg. Zijn verbondenheid met het Piëtisme was meer dan eens reden voor discussies met de 'Hamburgse Bürgerschaft' en het 'Lutherse Ministerium'. In 1699 nam hij het Seniorat op, wat hij bekleedde tot aan zijn overlijden. Zijn invloed leidde tot een reeks van piëtistisch gearde vernieuwingen, waaronder de inrichting van een liturgieformulier, de invloed van een nieuw gezangboek en de inrichting van een armenschool. Hij maakte zich hard voor een verbod op operavoorstellingen, hield gezelschappen en financierde uit eigen zak de druk van Lutherse Bijbeluitgaven.

Winckler stond bekend als een uitnemend redenaar; soms kwamen bij zijn predicaties wel tot vierduizend mensen onder zijn gehoor.

Johann Winckler

(Bron: Wikipedia – Duitsland)

Grondige gedachten van de verlating van Jezus Christus

Ds. Johan Winckler, in leven predikant te Hamburg

Tekst:

Mattheüs 27 vers 46: “En omtrent de negende ure riep Jezus met een grote stem zeggende: *ELI, ELI, LAMA SABACHTHANI!* dat is: *Mijn God! Mijn God! Waarom hebt Gij Mij verlaten!*”

Christus was van God verlaten:

1. In Zijn verstand.

De inwonende Goddelijke wijsheid verborg haar Licht in zoverre, dat Hij Gods goedheid jegens Zich niet zag. Maar Zijn verstand en gedachten werden geheel getrokken op de overdenking van de toegerekende zonde, gelijk iemand wiens zinnen zo sterk op iets verrukt zijn, dat hij op niets meer bedacht is en ook datgene niet ziet wat anders evenwel klaar voor zijn ogen is.

Het ging de vrome Jezus toen als iemand, die naar voorafgegangene heldere lucht door een donkere nevel overvallen wordt, waardoor hij noch hemel, zon, bomen, huizen, mensen, noch iets aangenaams beschouwen kan. Zo iemand heeft niets voor zijn ogen als de dikke damp waarin geen einde te kennen is.

Hiervan spreekt Hij Zelf aldus: *Want kwaden, tot zonder getal toe, [eigenlijk totdat ze niet te tellen waren, ofschoon Hij Zich dat probeerde] hebben mij omgeven; mijn ongerechtigheden hebben mij aangegrepen, dat ik niet heb kunnen zien; zij zijn menigvuldiger dan de haren mijns hoofds, en mijn hart heeft mij verlaten* (Psalm 40:13). Daaruit is af te leiden wat het verstand des HEEREN toen gezien en gekend heeft; niet het goede des HEEREN, maar enkel en zoveel en ontelbaar kwaad, dat Hij daarvan noch einde noch uitkomst zag, want het heeft Hem omgeven tot zonder getal toe. Niet dat het onmogelijk was de zonden van alle en een iegelijk der mensen te zien, hoedanig en hoevele die ook zijn mochten. Want nademaal de Goddelijke wijsheid somtijds in de staat Zijner vernedering zo helder in Zijn verstand scheen, dat Hij zag – zoals Hij getuigde – de oneindige God (Joh. 3:11, 32); zo was het haar licht Hem zoveel schijnsel te geven om al onze zonden, kwade gedachten, lusten, inzichten, woorden en werken toen nauwkeurig – en dus allen in haar getal – te zien.

Maar Hij zag evenwel geen einde daarvan. Wat is het einde van de zonde en haar straf? Antwoord: Gods genade en zaligheid. Tot zover reikten Christus' heldere ogen niet, toen onze zonden Hem aangrepen; al wilde Hij ook alle gedachten daarheen leiden, gelijk daaruit te zien is, dat Hij in het midden van deze nood God de naam van genade en liefde geeft: “Abba, Mijn Vader!” (Markus 14:36). Zo kon Hij Zijn gedachten op zodanige Goddelijke liefde echter niet vast zetten. Maar wat Hij zag, was zonde en wel zoals die uitermate zondig en boos is. De zonde in zichzelf is een schrikkelijke gruwel, en een zo snood kwaad in haar schuld, dat niemand haar recht zien kan, tenzij hij meteen zie de oneindige toorn Gods, de vloek der wet en alle pijn en straf, die elke overtreding als een rechtvaardig loon ontvangt.

Daar Jezus nu dit alles tegelijk en bij de anderen zag en wel als Zijn Eigen – gelijk Hij zegt: *Mijn ongerechtigheden hebben Mij aangegrepen* – omdat Hij die met goede wil en volkomen bewustheid op Zich en Zijn ziel genomen had, zo was het goed des HEEREN zekerlijk voor hem verborgen. Niets lag er in Zijn

gedachten als onze zonden en de Goddelijke toorn. Niet dat God Zich over Zijn Persoon vertoornde, waaraan niets toornwaardig was; dat wist Jezus ook wel, die in het midden van de grote benauwdheid wel erkende dat God Zijn Abba en Hij Zijn Kind was. Maar nu dacht Hij daaraan, dat Hij op Zich genomen had om voor de zonde te boeten en nu ook zien moest wat de zondeschuld was. Het is namelijk zulk een groot kwaad, waarvan Gods toorn onmogelijk te scheiden was, doordien het bij God als eerder mogelijk erkend was de persoonlijk aangenomen menselijke natuur van de invloed der Goddelijke liefde te beroven, dan de toorn Gods tegen de zonde niet te openbaren en ongewroken te laten.

Hoe nodig was het dan dat Christus, terwijl Hij de zonden van alle mensen op Zich nam, de toorn Gods ook in zulke nadruk voor Zich had, als de zonde van rechtswege ook toekomt. Hoe groot is nu Gods toorn tegen de zonde? Hoe groot moet die zijn tegen de zonden van alle mensen? Hoe veel duizenden mensen hebben op aarde geleefd? Hoeveel leveren er nog? En hoeveel zullen er leven? Hoeveel groter is het getal der zonden? Nademaal er geen mens is, die niet meer zonden dan haren op het hoofd heeft.

Indien nu een enige zonde de verdoemenis waardig is, lieve God, wat een zware last van Gods gramschap moet het zijn die over aller mensen zonde gaat! Die lag zo waarlijk op Christus, als Hij Zich onzer zondeschuld werkelijk eigen had gemaakt. Wat wonder dat Hij zegt: "Kwaden tot zonder getal toe hebben Mij omgeven, dat Ik niet heb kunnen zien" (Psalm 40:13). En: "Mijn ogen zijn bezweken, daar Ik ben hopende op Mijn God" (Psalm 69:4b).

2. In Zijn hart en wil

Daarop volgde ook Gods verlaten in Christus' hart en wil, wanneer Hij bij de voorgaande woorden ook voegt: "En Mijn hart heeft Mij verlaten" (Psalm 40:13c). En wederom zegt Hij: "Mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden Mijns ingewands" (Psalm 22:15b). Alsmede: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot den dood toe" (Matt. 26:38m). Christus' verstand begreep het zondenkwaad niet zonder de gemeenschap van de gevoelende krachten, en dus voornamelijk van Zijn wil. Want met Zijn wil heeft Hij het Zich toegeëigend om zulks te boeten, en dus ook zulk een boete op Zijn wil genomen. Zo is ook de zonde niet een blote zaak van het verstand, maar voornamelijk van het hart (Matt. 15:19). Wat is rechtmatiger en billijker dan dat het hart lijde, dat aan de zonde de grootste schuld heeft?

En zal de tweede Adam, Jezus, alle gerechtigheid vervullen, het was nodig dat Zijn heilig hart het grote kwaad der zonden ook voelde. Zonde en Gods straf, indien wij ze beiden in ons gewaar worden, mogen niet met vergenoeging geleden worden. Een edelmoedige, hoogverstandige en heilige ziel kan wel zware dingen ondergaan, en groot kruis verdragen, maar niet de zonde en de Goddelijke toorn, die met de ware heiligheid en wijsheid strijdig zijn; en hoe groter die is, hoe groter de walging van de zonden is.

Het hart van Christus was het heiligste, en gewend geen andere grond van Zijn vertrouwen en geen ander voorwerp van Zijn liefde te hebben, dan God, het hoogste Goed. De wereld kan met haar heerlijkheid wel duizend mensenharten tot haar liefde bewegen, maar dit heilig hart kon zij tot de minste afwijking van God in geen deel neigen; welk vertrouwen en liefde het ook midden in het lijden van de Goddelijke verlaten behield. Wanneer Hij om Gods wil lijden moest, sprak Hij evenwel: "Bewaar Mij, o God, want Ik betrouw op U" (Psalm 16:1). En wanneer Hij over Gods verlaten klaagde, bekende Hij nochtans: "Van den buik Mijner moeder aan, zijt Gij Mijn God"

(Psalm 22:11b). Toen Zijn zielelijden Hem overviel, sprak Hij van Gods liefde: "Maar opdat de wereld wete, dat Ik den Vader liefheb, en alzo doe, gelijkkerwijs Mij de Vader geboden heeft" (Joh. 14:31a). Zijn gebeden en smekingen met sterke roeping en tranen, die Hem deze verlating afperste, kwamen daarvandaan omdat Hij - volgens Luther - God in ere hield (Hebr. 5:7).

Dit zijn getuigenissen dat Christus' hart, zelfs in deze harde toestand, in vertrouwen, liefde, gehoorzaamheid en ware heiligheid gebleven is. En evenwel werd het zo verlaten, dat het was als gesmolten was, dat voor het vuur niet stijf, maar week en vloeiend is. Zo was het met Christus gesteld, alsof Hij geen hart had, en daarin geen vertrouwen, moed, troost en vergenoeging. "Mijn hart heeft Mij verlaten."

Onze Zaligmaker had altijd een heilig hart, groot vertrouwen en liefde Gods. Gelijk nu het vertrouwen een aangename rust in Gods liefde, en de liefde een zoet genot in God werkt, zo werd in zulke Goddelijke verlating niet het vertrouwen en liefde in haar *hebbelijkheid*, maar alleen haar *dadelijkheid* en werking ingehouden, dat het hartelijk betrouwen zijn rust en Christus' vurige liefde haar vergenoegen niet ondervond. Zulke werkingen werden zodanig weerhouden, zoals het pleegt te geschieden als men met de dood worstelt (Luk. 22:44), in welke toestand het verstand, hart en zin in haar werking gedurig zwakker worden en menigmaal in flauwigheden geheel rusten. Zo rustten de krachten van Christus' hart in Gods verlating, niet dat zij het hare niet deden in vertrouwen en liefde Gods, maar dat ze aan het genot en vergenoeging van Gods goedheid niet zoals tevoren geraakten. Die hield zich voor Zijn hart in zoverre volkomen in, en dus was Hij in de kuil, daar geen water in was (Zach. 9:11); zodat toen niet de minste druppel van Gods verkwikkende liefde in Zijn hart droop.

Dus was deze verlating veel anders dan wanneer zich Gods genade in de harten der vromen ten tijde der aanvechting niet gevoelen laat; alzo er bij hen nog steeds enige troostvonken merklijk opvliegen. Voelen zij de vertroosting des geloofs niet, zo voelen ze enige kracht van de liefde tot God. Men vrage hen in de zwaarste strijd of zij daarover geen vreugd hebben, dat zij geen verstokte Joden, barbaarse heidenen, grove en misdadige zondaars, maar christenen zijn en dergelijks meer. Zo ontbreekt hen in het geheel alle troost niet, maar zo ze veel van Christus' lijden hebben, worden ze door Hem ook rijkelijk getroost.

Maar Christus' hart genoot zoveel goedheid niet, toen God dat verliet. Daar was niet de minste blijk van Gods verheuging, vertroosting, verkwikking. Vrolijke bewegingen en rustgenietingen der ziel waren zover van Hem, dat Hij Zich in zulke staat vergelijkende met de hoogst aangevochten gelovigen van het Oude Testament, die onder hun ellende krom gebukt gingen, Zijn aanvechting gesteld tegen de hunne zo groot was, dat Hij Zich juist daarom bij een arme Worm vergelijkt: "Maar Ik ben een Worm, en geen Man" (Psalm 22:6). Zulk een groot onderscheid was er tussen Zijn en dat der heiligen grootste lijden, als er tussen een worm en een man is.

Hoe bedroefd was het hart van de lieve Jezus daarover! Hoe smartelijk valt ons het verlies van dat, wat onze ziel heeft! En hoe groter de liefde is, des te groter is de smart over het missen van de geliefde. Christus' hart beminde niets als God; Dien beminde het in de grootste volkomenheid, Die was Deszelfs enige vreugde en leven. En God verliest Zich zozeer in dit hart, dat het van Hem geen beweging der genade bespeurt. Dat heilige hart was gewoon God met grote rust en vreugde te genieten; nu verdween alle gevoel van Zijn goedheid. Het was volkomen heilig, en had van de minste zondenlust een veel grotere afkeer dan de heiligste mensen van de schandelijke zonden.

Nu moet Hij echter dulden dat de zonden van alle mensen op Hem lagen. Het was de vrolijke tempel van Gods liefde, en daarom was Hem Gods toorn des te meer tegen. Nu gevoelt het in plaats van de liefde de toorn Gods, die brandt tot in de benedenste hel. Tedere harten kunnen het minste verdragen, en het lijden komt hen des te zwaarder aan. Gelijk er geen heiliger ziel op aarde geweest is, dan die in Christus' lichaam woonde, zo ook geen tederder en gevoeliger hart tegen de zonde en haar straffen. Nochtans lijdt het zoveel als alle harten eeuwig lijden zullen.

Wie kan de grote smart uitspreken? Was het in het aanhoudend aanschouwen van Gods heerlijkheid vol hemels vermaak, en alleen in zijn benedenste krachten vol droefenis geweest (zoals de papisten in meerderheid tegen de Schrift, tegen de gezonde rede en tegen de oude kerkleraars voorgeven), zo ware deze nood des harten veel geringer. Want hetgeen de droefheid gekrenkt had, zou het hemels aanschouwen van God in de veel sterkere krachten verzoet hebben. Maar neen, het moest van Gods vreugde niets gevoelen, gelijk de verdoemden in de hel die God aldus verlaten heeft, dat hen zelfs de minste druppel van lafenis ontzegd wordt (Luk. 16:2).

Want "op Christus vielen de smaadheden dergenen die God smaden" (Rom. 15:3; Ps. 69:10). De verdoemenis nu is de rechte schande van Gods vijanden: "Zij zullen ontwaken tot versmaadheden en tot eeuwige afgrijzing" (Dan. 12:2). Ook deze viel op Christus' hart, dat het was als een man die krachteloos is. Hij riep tot God: "Heere, waarom verstoot Gij Mijn ziel, en verbergt Uw aanschijn voor Mij? Van der jeugd aan ben Ik bedrukt en doodbrakende; Ik draag Uw vervaarnissen; Ik ben twijfelmoedig" (Ps. 88:5,15,16).

Zo groot was deze nood, dat Christus daarin bijna twijfelmoedig werd. Niet dat zijn hart tot wanhoop en vertwijfeling was gekomen; die was in Hem niet mogelijk, als die aan zichzelf geen wezenlijk stuk der verdoemenis (zoals aan de Verlosser te zien is), maar een gevolg der verdoemden is, die daarom vertwijfelen, omdat hun persoon al de rechtvaardige toorn Gods, gelijk Christus' oneindige Persoon, niet uitstaan kan. Maar daartoe behoort de eeuwigheid, omdat ze een eeuwig Goed verworpen hebben, en daar ze dus in eeuwigheid geen verlossing weten, moeten ze noodzakelijk twijfelmoedig worden. Doch dit vindt in Christus geen plaats, Die de hoogste kracht van alle helse kwalen door het vermogen van de persoonlijk inwonende Goddelijke kracht op eenmaal verdragen kon, en daarvandaan werd ook Zijn hart in zo grote nadruk van God verlaten, als de nadruk en kracht van de eeuwige verlaten aller verdoemden is. Help, o God! Hoe groot is deze! En Hij moest die echter lijden, opdat Hij voor ons allen een vloek werd, al onze smarten en smaadheden op Hem vielen, en Hij dus betaalde voor hetgeen Hij niet schuldig was.

3. In het geweten

God verliet Christus in het geweten. Want omdat Zijn ziel rondom bedroefd was, zo drong de bedroefdheid ook op deze zielskracht, op het geweten. Het geweten is een stuk van het Goddelijke evenbeeld, een gedeelte van de ingeschapen wijsheid en gerechtigheid, dat met de Goddelijke heiligheid zulk een verstandhouding heeft, dat ofschoon het tot 's mensen natuur wel behoort, evenwel wanneer de mens gezondigd heeft, van hem af en op Gods zijde treedt, billijkende Zijn wegen.

Zo lang nu het geweten goed blijft, heeft het in die overeenstemming met God een groot vergenoegen, rust en vreugde. Maar wordt het door de zonden een kwaad geweten, dan wordt het in het hart als een brandend vuur; besloten in

de beenderen, dat men het niet verdragen kan, en schier vergaan moet. Men bemoeit zich om het tegen te staan, maar men kan niet (Jer. 20:9). Want het heeft in zich die grote en vurige begeerte der ziel tot haar vergenoegend Welzijn, dat eigenlijk God is.

Overtuigt het nu de ziel van de Goddelijke toorn, en de straffen der zonden, zo perst het zulke vurige begeerten des harten vaster samen, en brandt des te heviger, omdat het geen rust of troost in God en ook nergens anders vindt; gelijk een groot vuur, dat uit zoekt te barsten maar besloten is, in zichzelf maar heviger wordt. En zodanig geweten is zoveel te gevoeliger als het heiliger is. Tedere gewetens gevoelen ongelijk groter pijn over een grove zonde, dan geruste gewetens die dezelfde zonde begaan hebben, omdat zij heiliger zijn.

Nu is er nooit een heiliger geweten in de wereld geweest als dat van Christus. Dat was zich van de geringste zonde, ja zelfs van de mogelijkheid daarvan, niet bewust. Maar het had een volkomen verstandhouding met de Goddelijke gerechtigheid, het was heilig en afgescheiden van de zondaren. Wat een onuitsprekelijke tederheid had het! Hoe vergenoegd en gerust was het toch in God! Gelijk aller mensen heiligheid niet komt bij de Zijne, zo komt ook aller heiligen gewetensvreugde niet bij de Zijne. Zijn geweten was die klare spiegel, waarvan de heiligheid met een volkomen glans afstraalde. Wat gaf dit een onuitsprekelijke gewetensvreugde!

Maar toen het van God verlaten werd, moet zich dit zo heerlijk geweten vestigen op dat, wat hem buiten God bewust was, en dat waren al onze zonden. Van die alle was Hij Zich toen bewust, niet dat die zijn eigen, maar van Hem zo toegeëigend waren, als had Hij die Zelf gedaan, gelijk Hij daarvan ook als van Zijn Eigene spreekt: "Mijn ongerechtigheden hebben Mij aangegrepen" (Ps. 52:13).

Gelijk Hij Zich nu onze zonden met volkomen weten en geweten toegerekend had, zo moest Hij ook uit kracht van zodanige toe-eigening de pijn van zulk een kwaad geweten voelen, als alle kwade gewetens voor al haar zonden.

Hier bedenke men toch rijpelijk de grootheid van deze pijn! Dit heiligste geweten had dusverre in de hoogste rust op de Goddelijke liefde gestaan, maar nu moet het klagen: "O God, Gij weet van Mijn dwaasheid; en Mijn schulden zijn voor U niet verborgen" (Ps. 69:6). Omdat het zich in zulk een staat bevond, waarin God niet zag op Zijn Eigen heiligheid, maar – als een rechtvaardig Rechter – alleen wist en voor ogen had de toegerekende zonde, waarover Zijn toorn woedende is.

Dit geweten had de heiligste en volkomenste begeerte naar een Goddelijke vergenoeging, en die vindt het nu geheel niet, maar moet op de toegeëigende zonden der mensen vallen.

Hoe groot was dit gewetensvuur in zodanige vurige ziel van Gods liefde! Dit geweten was het heiligste – en dus gevoeligste – dat de hemel eerder missen en de hel smaken, dan maar de geringste zonde doen kan; en nu is het zich van al de gruwelijkste zonden der mensen en dus ook van al haar straffen bewust.

Heb gij razende, wanhopende, woedende gewetens gezien? Kunt ge niet begrijpen de worm die in eeuwigheid niet sterft, en het vuur dat niet uitgeblust wordt? Maar hoe zeer die ook plagen, zo is nochtans de gewetensmarteling van de Heiland niet te begrijpen en uit te spreken, toen Hij in de Goddelijke verlating de smarten van alle kwade gewetens droeg, zonder enige vertroosting van Zijn geweten. Dit vuur had Hem verteerd, zo een verborgen sterkte Hem niet behouden had. Daarom zegt Hij: "En gijlieden, die nabij zijt, bekent Mijn macht! De zondaren te Sion zijn verschrikt; beving heeft de huichelaren aangegrepen; zij zeggen: Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? Wie is er onder ons, die bij

een eeuwigen gloed wonen kan? Die in gerechtigheden wandelt”, enz. (Jes. 33:13b, 14 en 15a). Die is het alleen, de Messias!

Ik voeg hierbij de geestrijke woorden van Luther: ‘Omdat het slaan van God, waarmede Die Hem om der zonde wil slaat, niet alleen een pijn des doods is, maar ook een vrees en schrik van een beangstigd geweten, dat de eeuwige toorn voelt en zich dus stelt, alsof het eeuwig verlaten, en van Gods aangezicht verworpen zou zijn, gelijk David bekent in Psalm 31, waarvan hij in vers 23 zegt: “Ik zeide wel in mijn haasten: Ik ben afgesneden van voor Uw ogen.” Zo volgt hier zeker uit, dat ook Christus geleden heeft de vrees en schrik van een beangstigd geweten, dat de eeuwige toorn smaakt (Hebr. 2:17 en 4:15).’

4. In de benedenste vermogens der ziel.

God verliet Christus ook in de benedenste vermogens der ziel, dermate dat Hem de moed en vreugde ontviel, die zich anders uit Zijn heilig verstand en hart in de gemoedsbewegingen uitstortte. Maar ook aan deze gemoedsbewegingen moest zich de Goddelijke gerechtigheid bewijzen, hoe vijandig zij tegen haar was, omdat ze bij de mensen aan de boze gedachten en neigingen des harten een grote drift geven. Daarom moest ook onze Borg Jezus aan Zijn affecten voor de boosheid van de menselijke affecten boeten. Want, zou Hij de barmhartige en getrouwe Hogepriester zijn in de dingen die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen, zo moest en zou Hij in alles den broederen gelijk worden en lijden, uitgenomen de zonde (Hebr. 2:17+18).

Gelijk nu Zijn broederen alle moed en vreugde vergaet, wanneer ze van God verlaten worden, zo verging die den grote Hogepriester ook. Hoe zwaar was dit nu? De papisten geven toe dat Christus aan Zijn gemoedsneigingen de grootste droefheid, vreze en angst gevoeld heeft, ofschoon het verstand en hart in hemels geneugte juichte. Maar hierdoor verminderen zij ook de last van het lijden in deze benedenste vermogens. Want deze zijn aan zich zonder bewustheid en hebben in de heilige zielen haar sterkste bewegingen van het verstand en hart. Zo sterk nu het verstand en de wil het kwade vat, zo sterk trekken zij deze vermogens naar zich; en dus heeft men haar kwaal naar de gelijke mate van het lijden, dat het hart voelt te schatten.

Het heilige hart van Christus begreep nu een volslagen verlating van de enig, innig en volkomen beminde God. Zo moesten de lijdingen van Christus ook voelen wat het was, van God verlaten te zijn. Hoe onbeschrijfelijk, onrustig en ellendig betonen zich de gemoedsdriften bij de wanhopigen, die de kracht van Gods verlating aan zich vernemen. Zij weten niet, waar zij zich van grote angst bergen zullen; niemand kan hen aanzien, of hij wordt van het blote aanschouwen droevig bewogen. Wat moet het gevoel zelf wel zijn?

Christus vertwijfelde wel niet, maar Hij leed even dezelfde marteling van Gods verlating die alle wanhopigen plaagt, en daarom was Hij droevig en beangst. O heilige lijdingen! Hoe onvergelijkelijk groot was Uw benauwdheid. Hoe groter de vreugde aan het beminde was, des te groter smart sleept de beroving daarvan naar zich.

Tedere zielen hebben ook gevoelige bewegingen. Volkomen ontzet te zijn van iets waarop iemands hart geheel gesteld was, rukt hart en vreugde mede weg; en het is hem alsof hem de wereld te eng, het leven een dood en de dood een vreugde was. Wie heeft God meerder lief gehad als Christus? Wie heeft Hem zijn hart volkomener overgegeven dan Hij? Wie heeft een tederder, heiliger ziel gehad dan Hij? Waarop heeft iemand zo krachtig gevestigd kunnen zijn, dan de ziel van Christus op God? Wie heeft in dit leven grotere vreugde aan

het hoogste Goed gehad dan Hij? Bedenk ik dit en zie ik mijn Heiland zo sterk van God verlaten, zo zie ik een diepte der kwaal voor mij, die in Zijn lijdingen dermate woedt, dat mij de gedachten om er verder in te zien, mij ten enenmale begeben.

5. Aan Zijn lichaam

God verliet Christus aan Zijn lichaam. Dit was dat grote heiligdom Gods, dat bijzonder werk van de vingers des Heiligen Geestes, die Tempel waarin de volheid der Godheid lichamelijk woonde, dat geheiligde werktuig van de Goddelijke en onvergelykelijke werken. Geen lid was daaraan, ja niet een bloeddruppel, of hij was toebehorende aan de Zone Gods. Een zo heerlijk lichaam, dat de engelen met lust aanbaden, als hoger geworden dan de engelen en alle creaturen. Was er dan ooit een schepsel in Gods voorzorgende hoogachting, zo was het dit heilig lichaam van Christus. Maar, toen Hij een vloek werd voor ons, zo was ook Zijn lichaam van God verlaten. Hij was door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven, uitgeleverd, gelijk iemand aan de vijanden overgeleverd wordt, wiens men zich niet meer wil aannemen (Hand. 2:23). Hetgeen de Heere ook beklagt: "Afgezonderd onder de doden, gelijk de verslagenen die in het graf liggen, die Gij niet meer gedenkt, en zij zijn afgesneden van uw hand" (Ps. 88:6).

Daar was geen Goddelijk beschutsel dat de smaadheid en lastering; geen schild dat het speeksel, slagen, doornen, zweepslagen en nagelen van dit lichaam afkeerde. Hij werd van de hoofdschedel tot de voetzolen toe zonder barmhartigheid zodanig geteisterd, alsof het niet het lichaam eens mensen, maar dat van een onvernuftig beest was, waaraan onbarmhartigen met onbepaalde woede wreedheden oefenen.

Het heilige lichaam was zulk een verlaten roef der onrechtvaardigen, alsof er geen Goddelijke voorzienigheid was, die de gramschap der vijanden in toom hield. De bescherming der engelen moest toen terug staan, ofschoon Christus Zijn Vader kon bidden, om Hem meer dan 12 legioenen engelen bij te zetten. Zo durfde zich toch toenmaals hunner geen verroeren, om die smartelijke slagen af te weren; integendeel had de hel macht om al haar vermogen tot pijniging van Christus op te brengen. Maar dit is uw ure en de macht, de toelating en vrijheid der duisternis (Lukas 22:53b).

Toen het zwaard de Man, Die Gods Metgezel is, sloeg, werd de kudde Zijner vrienden verstrooid en allen verlieten Hem en vluchtten (Matt. 26:31, 56); en die Hem nog volgden met tranen, die verbood Hij Zelf over Hem te wenen (Luk. 23:28). Wetende, dat Hij in zodanige toestand was waarin de hemelse Barmhartigheid geen medelijden met Hem droeg, en zouden die zwakke, vrouwelijke harten de hemel in dezen overtreffen? De hemel zelf werd verduisterd; daar was een duisternis over de gehele aarde kort te voren, zodat Hij riep: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" Wat wilde God door dezelve, die enkel een werk was van Zijn almacht, en ook anders een zinnebeeld van Zijn toorn is, anders te kennen geven dan dat Hij Christus zo verlaten had, dat zich het buitenste voorhof van Gods majestueuze goedheid, de hemel met zijn lichten ook bedekken moest, opdat geen vrolijk schepsel zelfs zijn ogen maar een weinig verlustigen mocht.

Dus was Hij van God verlaten, met een verlating die in geen ander schepsel vallen kan.

Overgenomen uit een bijlage in 'Overdenkingen over de zeven laatste woorden van den gekruisten Jesus' door Johan Jacob Rambach; Amsterdam, 1763